

Meggyőződésünk, hogy a fejlődő kultúra minden kérdésének, az eszmék harcában felvetett kontroverziák minden mozzanatának úgy kell viszonyulnia ez egyetlen tételhez, mint az égbolt csillagképleteinek az álló csillaghoz, Magyarország haladásának oly fix pontja ez, melyből államiságunk minden más föltétele kisugárzik. A nemzeti állam egy nép politikai génuszának legmagasabb szerves kifejezése, önmaga iránti kötelességeinek élő szimbóluma. Hogy ezt elérhessük, nemcsak nemzeti, de társadalmi politikát is kell csinálnunk; fel kell ébreszteni, munkásságra kell serkenteni az igazi nemzeti erőket.

WITTMANN ERNŐ

A nemzetiségek önrendelkezési jogának múltja és jövője

Budapest, 1918, Franklin Társulat. 109–114.

Wittmann Ernő (Budapest, 1881 – ?) Budapesti Egyetemen, majd Párizsban tanult, 1904-ben jogi doktorátust szerzett. Magyar és külföldi (francia, angol) magánjoggal és nemzetközi joggal foglalkozott. 1906 és 1941 között Budapesten volt ügyvédi irodája.

A nemzetiségek önrendelkezési jogának múltja és jelene című írásában áttekinti az önrendelkezés elvének modernkori történetét, főként francia jogtörténeti források, példák alapján. Főként arra igyekszik rámutatni, hogy a nemzetközi jogban sem pontosan meghatározott az, hogy ki, milyen társadalmi csoport lehet az önrendelkezés alanya, és léphet fel az elszakadás jogos igényével. Ennek megítélésében nem általános érvényű, mindenki által elfogadott jogi normák, hanem politikai, hatalmi érdekek játszanak szerepet.

A „történelmi határok” nem alkalmasak az önrendelkezésre jogosult területeknek egymástól való elhatárolására, ezt az egyes nemzetiségeknek a magyarok ellen, a történelmi múlt alapján támasztott igényei kétségtelenül bizonyítják. A nemzetiségek megoszlása Magyarországon pedig bizonyítja azt is, hogy az etnográfiai határok segítségével sem lehet ezt a természettől egységnek kialakított területet, önrendelkezésre jogosult részekre bontani. Ha Magyarországot etnográfiai határoknak megfelelően akarjuk részekre tagolni, úgy az első kérdés, melyet el kell döntenünk a faj fogalmára, helyesebben azokra az ismérvekre vonatkozik, melyek az egy fajhoz való tartozás meghatározására alkalmasak.

Ha az ország lakosságát különböző csoportokba akarjuk osztani, úgy elsősorban meg kell határoznunk azt az elvet, melynek segítségével a felosztást eszközölni akarjuk. Az embereket lehet nagyság szerint, hajszín stb. szerint osztályozni, de mindezeknek az osztályozásoknak előfeltétele, hogy az osztályozás előtt a principium divisionis tisztázottassék, az egyes osztályok, melyekbe a sorozás történni fog és az osztályokra jellegzetes ismérvek meghatározottassanak. így pl. a nagyság szerinti osztályozásnál

meghatározandó minden osztály tekintetében a minimális és maximális határ, továbbá az a mérték (méter stb.), melynek segítségével az osztályozandók nagysága megállapítható. Az átöröklési kérdésekre vonatkozó kutatásoknál az osztályozásnak és a célszerű osztályozási elveknek igen fejlett technikája fejlődött ki, melynek ereje az osztályozási elveknek fix meghatározásában rejlik.

Az ország lakosságát fajok szerint akarjuk osztályozni. Kérdés tehát, melyik az az ismérv, amely az egyik fajt a másik fajtól elválasztja? A faj természettudományi fogalom. A természettudós pedig az eredetet tekinti annak az ismérvnek, mely az egyes fajokat egymástól elválasztja. Egységes eredetű egyének, ugyanazon ősök utódai egy-fajúak, különböző eredetű egyének, azaz különböző ősök utódai, különböző fajúak. Ha el is tekintünk attól, hogy a pozitív természettudomány tiszta fajról csak oly esetekben beszél, midőn a szaporodás sejtnek megoszlása, vagyis partenogenezis útján történik, úgy mégis be kell látnunk, hogy ha nem is vesszük tekintetbe azt a fajkeveredést, mely a nemzetiségi ősöket, a ma élő utóddal összekötő láncolat folyamán beállott, úgy a különböző eredet, az egyes nemzetiségek egymástól való elválasztására nem alkalmas. így pl. halljuk, hogy a ma Magyarországon élő német nemzetiségűek, négyféle eredetűek: más eredetűek a svábok és más eredetűek a szászok, más fajtól fakadnak az erdélyi és ismét másból a felvidéki szászok. Az eredetnek ismérvként való elfogadása a nemzetiségek számát növelné, amit úgy hiszem, senki sem tart kívánatosnak. Feltéve tehát, ami különben igen kétséges, hogy egyes nemzetiségek eredete meghatározható, úgy az eredetet legfeljebb az egyes nemzetiségeket elválasztó ismérvként lehetne elfogadni, de ezt az ismérvet egy nemzetiségen belül, a nemzetiséghez tartozó egyének meghatározására alkalmazni nem lehet. Az egyes ma élő emberek és távoli ősök közötti kapcsolat mindig kimutathatatlan.

Ezek és más hasonló praktikus megfontolások arra az eredményre vezettek, hogy a nemzetiségi politikusok a faj, fogalom fenntartása mellett az egy fajhoz való tartozás ismérvének az anyanyelvűséget tekintik.

A nemzetiségi politikusok ragaszkodtak az eredethez, mint ismérvhez, mert egyrészt ez a fogalom történelmi érvelésüket jól kiegészíti, másrészt az eredet körüli, viták igen alkalmasak úgy arra, hogy a velük ellenséges viszonyban álló fajokat különféle fajokra szétosszák, mint arra, hogy közös eredet jogcímen más fajokat magukhoz láncoljanak. Így pl. a szerbek a horvátokról azt állítják, hogy ugyanahhoz a fajhoz tartoznak mint ők, mert állítólag a két nép közös törzsből ered; a csehek ugyanazt vitatják a tótokról stb. Mindkét nép viszont hajlandó lesz a magyarországi németiség különböző eredetét vitatni, a németiség egységét tagadni. Tudományos szint adni az ilyen érveléseknek igen egyszerű, mert hiszen tudvalevő dolog, hogy a felmenők száma, mennél messzebbre visszanyúlunk a múltban, annál erősebben nő, szükségszerűen tehát mennél régebbi eredetét kutatjuk két egyéneknek, annál valószínűbb a gyér népességű múltban, hogy közös ősökre akadunk. A közös eredet egyedüli bizonyítékának, mondom, az anyanyelvűséget tekintik.

Ugyanazt a nyelvet beszélő emberek ugyanahhoz a fajhoz tartozandóknak tekintendők. A különböző fajok egymástól való elkülönbötetésének alapfeltétele tehát a nyelvek különféleségének megállapítása és szükségszerűleg a hány különböző nyelv

van, annyi különböző faj van. Igen egyszerű megállapítani, hogy a magyar nyelv a német nyelvtől különbözik és hogy a magyarok más nyelven beszélők, mint a németek. A feladat már közelítőleg sem oly egyszerű, ha a német nyelvet és annak egyes tájszólásait tekintjük és kutatjuk, hogy az ú. n. platdeutsch az egységes nyelvnek táj szólása-e vagy külön nyelv-e? Hol van az a határ, melynél a közös eredetű nyelvek egyike a másikának még tájszólása? Hol van az a határ, melyen túl az egyik nyelv a másiknak nem tájszólása többé, hanem külön nyelv? A határok a nyelvek között, ugyanúgy, mint a fajok között, összefolynak és a közös eredet mit sem bizonyít. Emberek és nyelvek egyaránt kisszámú családból erednek és a közös eredet kevés emléket, a különböző faji történetek, az eltérő alkalmazkodási folyamatok, melyeken a közös ősektől eredő egyes ágak átmentek, többé-kevésbé elmosták.

Így pl. a csehek a tót nyelvről azt állítják, hogy a cseh nyelvnek tájszólása, evvel szemben Gerő János tanár igen érdekes kutatásai eredményeként a következő konklúzióhoz jut: „A tót nyelvnek grammatikai és szótári feldolgozása eloszlatja a homályt, világosságot derít a cseh-tót kérdésbe és megfosztja a szláv nyelvészeket és néprajzi írókat attól az alaptól, amelyen a tót népet a cseh nemzet alkotórészének és a tót nyelvet cseh nyelvjárásnak tekintik”.

Így már arra a kérdésre, hogy hány nemzetiség él Magyarországon, a legkülönbözőbb módon lehet megfelelni, mondhatjuk, hogy van hat féle faj és pedig magyar, német, román, szerb, rutén és cseh; és ugyancsak mondhatjuk, hogy van 10 faj és pedig: magyar, székely, román, német, sváb, szász, tót, horvát, szerb és rutén; mindkét feleletet számos tudós állításával, sok történelmi és nyelvészeti adattal lehet megerősíteni. A sok nemzetiségű ország politikai légköre természetesen minden pártatlanságot megöl és mindenki annyi nemzetiség létezését fogja állítani és bizonyítani, ahány nemzetiség létezése, annak a fajnak, melyhez az ítélkező tartozik, politikai ideáljai megvalósítása érdekében a legkívánatosabb. Mindenki az ellenséges fajt lehetőleg parcellázni, a saját faj kereteibe lehetőleg sok nemzetiséget beleszorítani igyekszik. Így ha Magyarországot a nemzetiségek szerint etnográfiai határoknak megfelelően kívánjuk megosztani, az első és alapkérdésen nem igen tudunk túljutni. Kérdjük és pártatlanul akarjuk meghatározni, hány nemzetiség van? Hány egység van jogosítva az osztozkodásban részt venni? És a feleletek tömege zúdul felénk. A délvidékről halljuk, hogy ott csak szerbek élnek és ugyanonnan más politikai párt-állású egyenektől értesülünk arról, hogy ott szerbek és horvátok élnek, és pedig ellenséges viszonyban egymással. Északról az egyik informátorunk esküjével szemben, hogy ott csak egy cseh faj és pedig a szlovákok élnek, áll a másik informátorunk egyenértékű esküje, hogy ott tótok élnek, kik a csehekről mit sem akarnak tudni.

De még ha ezen a kérdésen túl lehetne jutni és meg lehetne határozni a magyar területen élő nemzetiségek számát, hol van az az ember, ki megbízható módszert tudna találni egyes egyének anyanyelvének meghatározására?

A magyar hivatalos népszámlálás adatainak helyességét a nemzetiségi írók kétségbe vonják és bizonyítani igyekeznek hogy a közzétett adatok meg vannak hamisítva a magyarság érdekében. Az állítás nem valószínű, mert az 1910-ik népszámlálás adatai alapján a magyar kormány választójogi törvényt épített fel és pedig oly választójogi

törvényt, melynek célja a magyarság hatalmának biztosítása volt. Kern valószínű tehát, hogy ily fontos törvény oly adatokon épült volna fel, melyek hamisak, melyek magyar anyanyelvűeknek mondanak nem magyarokat is. De feltéve, hogy tényleg a magyarok az adatokat érdeküknek megfelelően módosították, úgy ez csak bizonyíték arra, hogy a románok, szerbek, csehek, kik ugyanúgy, mint a volt magyar kormány, fajuk uralmát akarják lehetőleg nagy területen biztosítani, szintén hamisítani fogják a statisztikai adatokat. Ez ideig románokból, szerbekből stb. a statisztika magyarokat gyártott, ezután majd magyarokat fog románoknak, szerbeknek minősíteni. Alig hiszem, hogy ez a változás a békének erős biztosítója volna.

De még feltéve, hogy a nemzetiségek számát és az egyes nemzetiségekhez tartozó egyéneket meg lehet helyesen határozni, úgy az eredmény csak azt fogja bizonyítani, hogy az etnográfiai határoknak megfelelően Magyarországot részekre bontani nem lehet, mert egy nemzetiség sem lakik egy tömbben, hanem szétszórva az ország több vidékén, egy nemzetiség sem él tisztán és elkülönülten, hanem vegyesen és más nemzetiségekkel keverten. Balogh Pál Magyarország fajnépeiről szóló kitűnő tanulmányából veszem a következő adatokat:

A magyar nyelvterület 3903 helységet foglal magában. Ezek mind egy tagban fekszenek s határaik szorosan egymásba kapcsolódnak. Összefüggését csak itt-ott teszi szaggatottá néhány más ajkú nyelvmedence vagy nyelvsziget. A magyar helyiségek közel nyolcadrésze 593, tizenegy nyelvmedencét alkot. Ezen kívül 224 magyar helység szigetszerűleg fekezik más faj népek nyelvterületen szétszórva. Összesen tehát körülbelül 2 000 000 magyar él az ún. magyar tömbön kívül – a magyar tömböt pedig másajkú nyelvmedencék és szigetek szaggatjuk meg.

A románoknak egy tömbjük, egy nyelvmedencéjük (középső egység) és 116 nyelv-szigetük van. A tótoknak egy tömbön és egy medencén kívül 135 nyelv-szigetük van. A németeknek egy tömbön kívül 15 nyelvmedencéje és 221 nyelv-szigete van. A szerbekről pedig Balogh azt mondja, hogy a tömbjük, saját nyelvterületük közel van az elenyészéshez. Egykori méreteiből 146 község maradt fenn, ezen kívül 11 község egy nyelvmedencét alkot, 46 pedig sziget gyanánt szóródott szét.

Ha már most minden nyelvterületet (tömböt) és minden medencét külön etnográfiai egységnek tekintünk, akkor Magyarország megoszlanék 5 tömbre és 29 medencére, összesen 34 részre. Annak ellenére, hogy a felosztásnál a szigeteket, a legkisebb egységet, tekintetbe sem vettük. Kétségtelenül a nemzetiségek önrendelkezési joga elismerésének igazságos megvalósítása a nyelvmedencéknek önálló egységként való elismerését követeli. Magyarországnak pl. egyenlő számú tót és német lakossága van. Ha két millió tót magyar uralom alatt élni nem köteles és joga van önrendelkezésre, úgy ugyanez a jog megilleti az itt élő két millió németet is. Nem lehet különbség az önrendelkezési jog szempontjából, hogy a tótok tömörebben, a németek szétagoltabban élnek; nem lehet különbség, mert hiszen a német medencéket is össze lehetne kapcsolni oly képen, hogy az összekapcsolt területen a németység legyen többségben, szóval a sok nyelvmedencéből lehetne egy tömböt alkotni. Ha továbbá a Magyarországon élő közelítőleg 400,000 horvát és szerbnek önrendelkezési joga van, úgy nem lehet ezt a jogot megtagadni az erdélyi magyar medencéktől sem,

melyek közül az egyiknek, a székely medence lakosságának száma- közelítőleg 500 000, tehát nagyobb, mint a Magyarországon lakó szerb és horvát lakosság száma.

Az etnográfiai határok segítségével Magyarországot sikerülne tehát oly részekre bontani, mely részek egyike sem életképes. A nemzetiségek megoszlása Magyarországon bizonyítja, hogy az ú. n. etnográfiai határok sem alkalmasak az önrendelkezésileg alanyának meghatározására.

Adva van tehát egy terület, Magyarország, melyen a múltban egy faj, a magyar, kizárólagos és más nemzetiségek érdekeit sértő uralmat gyakorolt, ezt meg kell változtatni. Úgy halljuk ez a probléma. A megoldás, melyet nekünk ajánlanak kettős, és pedig: az egyik: hogy a magyar faj ne uralkodjék a többi fajon, hanem inkább a többi faj a magyaron, egy faj uralma helyébe más faj uralma lépjen; a másik: osszuk fel az országot etnográfiai határoknak megfelelően annyi részre, hogy egyik rész se legyen életképes. A magyar faj idegen uralom alá kerüljön.

A Búr-háború: folyamán mondotta egyszer az akkor még ellenzéki David Lloyd George, hogy «annektálni egy nemzetet, mely nem akar annektálva lenni, nem könnyű feladat, különösen ha gondolunk arra, hogy az a faj, melynek annektálásáról beszélünk, 100 évig ellent állott a spanyol hatalomnak és pedig oly időben, midőn az a hatalom katonai dicsőségének csúcspontján állott. A hollandusok, habár a spanyolok minden ütközetben megverték őket, elérték azt, hogy Spanyolország erejét kimerítették és Spanyolország hanyatlása ezen időponttól számítódik. Igaz, hogy a háború akkor vallási kérdésekért és ma faji kérdésekért folyik. Faji ellentétek élesebbek azonban a vallási ellentéteknél.» Idegen nemzet annektálása nyilván nem lesz könnyebb feladat azáltal, hogy ha az annektálandó nemzet öntudatát 1000 év története alakította ki.

1.2.5. További ajánlott irodalom

A középosztály-problematika:

A zsidókérdés Magyarországon. A Huszadik Század körkérdése. Huszadik Század, 18. évf. (1917) 7–8. sz.

Concha Győző: A gentry. Budapesti Szemle, 142. k. (1910) 401. sz. 1–34., 402. sz. 177–199.

Farkas Géza: Az úri rend. Budapest, 1912, Eggenberger.

Istóczy Győző: A zsidókról. Budapest, 1875, Tettey Nándor és Társa.

Kiss Sándor: Fajunk védelméről. Budapest, 1918, Hornyánszky.

Lippay Zoltán: A magyar birtokos középosztály és a közélet. Budapest, 1919, Franklin.

Mailáth József Szociálpolitikai tanulmányai és beszédei. Budapest, 1903, Kilián.

Münstermann Győző: A középosztály önvédelme. Kolozsvár, 1904, Ajtai K. Albert.

Szabó Dezső: A magyar középosztály megteremtése. Budapest, 1935, Ludas Mátyás.

Verhovay Gyula: Az ország urai. Budapest, 1890, Buschmann.